

SZERKESZTŐI IRODA:

Belmagyar utca 47-dik szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

AZ »ELLENZÉK« ELŐFIZETÉSI DIJA:

Vidékre postán, vagy helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . 16 frt. Negyedévre . . . 4 frt.
Félre . . . 8 frt. Egy hóra helyben . . . 1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik mindennap, kivéve a vasár- és ünnepek napokat.

Kéziratok nem adatkak vissza.

ELLENZÉK.

POLITIKAI ÉS TARSADALMI NAPILAP.

KIADÓ-HIVATAL:

Kolozsvárt, Belközép utca 33. szám.

HIRDETÉSI DIJAK:

Egy centiméternyi tér ára 4 kr. Gyárosok, kereskedők és iparosok árkedvezményben részesülnek. Bélyegilleték minden hirdetés után 30 kr.

Nyitlertér cikkeik

germond sora után 20 kr. fizetendő.

Meltzl Oszkár.

II.

Meltzl Oszkárak bizom az itéletet, szabad-e hazafinak oly programot állítani fel, mely konzekventiájában czáfolhatlanul vezet az állambomlás veszélyébe? Pedig hogy az ő partikuláris-mussa oda vezet, ki lett tegnap mutatva. Mondhatná, hogy mündus se expediet s hogy gondoskodva van, mikép a fa ne nőjön az égig. Azt felelem erre Carlyle-lyal, hogy minden embernek fele része az égbén, a másik fele a pokolban van. A mi sikerül a szászoknak, ahoz jussok van a többieknek is.

A vidéki érdekek fölismerése és a hó vagy azokat kielégíteni, egyáltalában nem privilégiuma a szászoknak. Itt az erősegek igényelnek külön gondoskodást, amott a vízszabályozás, e helyen a törvénykezés, és így tovább. S bizonyára ki is terjesztendő a törvényhozás és kormányzás figyelme minden méltányos érdek iránt, mert utóvégre is egyesekből áll a haza, vidékekből áll az ország.

De vajmi nagy különbség: beilleszkedni az államrendszer gépezetébe s az ország nagy érdekeinek és szent aspirációinak állandó szemmel tartása mellett hatni, buzditani, szorgalmazni és kielégítést keresni egy-egy vidék érdekében; vagy pedig szemben állani az állammal és annak minden politikai faktórával, közömbösnek lenni a nagy általános érdekek és törekvések iránt, s csupán annak élni a közpályán, hogy bujkáljon manővrozósággal — a nagy egészt következetesen mellőzve — morzsához és konczhoz jutassunk valamely vidéki érdeket. Pedig a szászok mindig így cselekedtek a magyar törvényhozásban. Avagy melyik közérdekesben emeltek szót, mikor léptek sorompóba, hogy megvívják az elvek harczát? Emlékeztetem Meltzl Oszkár mindazon nagyszabású köz- és magánjogi kérdésekre, közgazdasági és kulturális intézkedésekre, melyek husz év alatt a magyar parlament asztalán megfordultak. Van-e ezek között egyetlen egy is, mely mellett, vagy mely ellen a szászok érdemlegesen és tevékenyen sorakoztak volna? Van igenis olyan, a mely a szászokat közvetlenül érintette. Ilyenkor sikra szálltak s a partikuláriszmus összes szenvedélyével és az önzésnek nyílt durvaságával forgatták fégyvereiket. De soha sem küzdöttek akkor, a mikor közvetlenül érintve nem valának.

Ez a tény sokat mond. A kiegyezés, a bosnyák okkupáció, a véderő újra szervezése, a juszticia átalakítása, a vármegyék megmetzése, a felsőház rendezése, a választási törvény és más nagy horderejű, az állami lét legfundamentálisabb gyökereit érintő alkotások iránt germán megvetést és szász közönyt tanusítottak mindenkori. Mintha csak mondták volna: „bánjuk is mi! Nekünk mindegy. Ha jól csináljátok, tovább tart a komédia; ha rosszul, annál jobb. Mi elég jól éreztük magunkat Bach alatt; Schmerling alatt épen pompásan; nincs nagy okunk félni a muszkától sem, hiszen anno Akkor már megbarátkoztunk. A mi pedig a románokat illeti, velük most fújunk azt a követ, mely Dacoromania álmképének alapzatába épen jól beilleszthető.”

Az ilyen tények tanuságos világánál önkénytelenül eszembe jut, hogy hányan is vannak tulajdonképpen, hogy annyira nem tudnak megfélni Szt István birodalmában? Ime százhatvan ezer ember a tizenhat millióból! Az Egésznek egy század része. Hogy ne úgy legyen, a miként kilenczven kilencz akarja, hanem úgy, a hogy a századik. Nem furcsa-e ez? S ha legalább életrevalók volnának; ha legalább megtudnák őrizni fajjellegüket és kulturájukat barbár befolyások megsemmisítő hatásától! Hát nem veszik észre, hogy miként a pásztor tüze az ősi harasztot, úgy harapózik el házaiknak kőfalai között egy pásztor nép?

Ti Teutsch, Wolf, Meltzl és a többiek valamennyien, ide sorakoztatok,

mert a nemzeti élet várfalán léte a rés. Hagyjátok avas intézményeiteket, melyekkel már úgy is leszámolt az élet. Tegyétek leváltatva, hogy lépje be a történelem pora. Ne háborgassátok a halottat, hanem lássátok meg a rákfenét az élőtesten. Vizsgálódjatok. A grossdeutsch frázisok erejében lássátok meg valahára azt a romdát; mert nem az erősödésre törekvő magyar állam, hanem az a nem látott fa vonja el gyökereitől az életnedveket.

Az állam magyarsági jellegének bizonyára meg vannak a maga magyar következményei, a miként megvolt a II. József és a Ferencz József államának amagya német következménye. De ez nem akadályoz meg egyetlen szász egyet sem, gazdasági és kulturális fejlődésében. Magyarul is kell tanulniok? No bizony. Hát mi nem tanulunk nemetül is? Elhihetik, hogy a der, die, das van olyan nehéz nekünk, mint nekik az ik-es ige. S ha nekünk nem török bele a csontunk az artikulusba, ők sem kapnak ragályos betegséget a conjugatiótól. Kár tehát szembe állani azzal az állammal, mely nekik is hazájuk és gyűlölni azt a nemzetet, melynek melengett kebelén jöltre tettek szert s melynek bölcsesége és vitéz karja megoltalmazta az ő szabadságát is. Nem látják? Szászpénteken, Szász-fenesen, Szász-erkeken. Szász-máthában egy lélek sem beszél szászul. Bizony magyarul sem, hanem mindenki románul beszél. Hár mi vagyunk ennek az okai? Nem látják? A szász paraszt meg van kergesedve minden haladási eszme ellenében s megcsontosodott szokásainak csehrendszeréből kilépni egyik sem akar. Hát ennek is mi vagyunk az okai? Nem látják? A szebeni brassói beszterzei, arszó-betvárosi törvényszékek területén a telekkönyvek a rogyásig túl vannak terhelve s a szász gazdái rendszeresen expropriálja a román. Ennek is mi vagyunk az okai?

Elismerem, hogy miként a Székelyföldnek, a Bánátnak, a Mezőségnek, egy a szászoknak is vannak érdekeik, melyek méltányos kielégítésre várnak. Bizonyára egész Erdélynek is voltak és vannak speciális kíválmatai. Ilyen volt a telekkönyv, a birtokrendezés; ilyen a földhitel, a regalaváltás. Ám az erdélyi magyar képviselők nem csináltak ezért külön pártot, hanem mindenik igyekezett saját pártját a kívánság jogosultsága iránt fölvilágosítani. Sőt az is megtörtént, hogy pártkülönbség nélkül tanácsba gyűltek és megállapodásokra jöttek. Bizony arról sem tehet a magyar állam, hogy e tanácskozásokról távol maradtak a szász ajku képviselők.

Képviselői állásában mindenki az egész ország megbízottja. Aki becsülettel akar a közpályán haladni, kelfelje le a magáról a forum lépésőjén az önzés porát. Meltzl Oszkár azt ajánlja, hogy ne csatlakozzanak a szászok egyik párthoz sem, hanem más utakon keressék a czélt. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy alkudozzanak, hogy csináljanak bizonyos feltételek mellett a kétértelmű többségből biztos többséget.

No már vagy megegyezik véleményükkel egy javaslat, vagy nem. Ha megegyezik, úgy feltétlenül kell azt megszavazni. Így kívánja a képviselői állás és a politikai becsület. Ha pedig nem egyezik meg, úgy feltétlenül el kell dobní. Mert ezt is így kívánja a hazafiság és a politikai becsület. Semiféle szász érdek nem jogosult arra, hogy miatta csorba essék a közmorálon és hogy általa kárt szenvedjen az ország.

A Meltzl Oszkár programját most azzal a fásultsággal fogadta a nyilvánosság, mely közéletünket néhány év óta sajnos jellemzi. Husz év előtt port vert volna föl a partikuláris önzésnek e nyílt hirdetése s megbotránkozott volna benne az egész sajtó. Mert utóvégre is, mit lehet inni arra a szászlora, melyet Meltzl Nagyszébenben köztetszéssel meglobogtatott?

E két szót: „Eladó párt!”

Bartha Miklós.

Politikai hírek.

Tisza expozéjával érdemlegesen foglalkoznak egy a budapesti, mint a bécsei lapok. A költségvetés számbeli vég-eredménye alkalmas ad arra, hogy még az ellenzéki lapok is némi elismeréssel szóljanak nem ugyan a Tisza általános pénzügyi politikájára, mint inkább a költségvetésben kimutatott financiai eredmény felől. Azt hogy a jövő évi költségvetés mérlege a jelen évihez viszonyítva öt és fél millió forint javulást mutat, kétségkívül el kell fogadni kedvező financiai eredménynek, de még e tekintetben az elismerés ki is van érdemelve — azt még nem lehet állítani, hogy Tisza a pénzügyi politikájára bármilyen tekintetben is biztosíthatná is ez eredményt, mert egy a rendes, mint a rendkívüli bevételek rovataiban igen sok tétel van, melynek realizálása alapos kételyeket támaszt, s igen valószínű, hogy a tulmagas bevételi előirányzatok annak idején a zárszámadások eredményeinek megállapításakor feltehető összefognak zsugorodni. Az államháztartás egyensúlyának ily módon megkezdett helyreállítását elég szerencsés kísérletnek látszik ugyan, de az bizonyos, hogy Tisza ezt a műveletet korábban is megkezdhetné volna, s nem lenne még ma is a jövő reménye egy rendezett állami háztartás. Az expozéről különben még megemlékeznünk részletesebben is.

Nyugalmozott nagykövet. A király október hó 14-én kelt legelső elhatározásával gróf Paar Lajosnak, a pápi szentszéknél Romában akreditált rendk. és meghatalmazott nagykövetnek, általa kérelmezett állandó nyugalomba helyezését jóváhagyta és neki ezen alkalomból a m. kir. Szent-István-rend nagykeresztjével díjazta adományozta.

Egyházi kongresszus. Mint Nagyszébenből írják, a görög-keleti román kongresszus csütörtöki ülésében részletesen tárgyalta a főpásztorok választásának követendő eljárásáról szóló javaslat. A tárgyalás folyamán a kongresszus leglékelőbb tagjai emeltek szót.

Tisza expozéja.

T. képviselőház! Midőn az 1889-ik évi költségvetést ezenen benyújtánám, követni szándékoztam azon eljárást, melyet a múlt évben követtem, azaz igyekezni fogok tulságok számok felhozása nélkül, a több mozzanatokra hívni fel a figyelmet s meggyőződésem szerinti képet nyújtani a pénzügyi helyzetről.

Hogy ezt tehessen, első sorban fogok szólni az 1887. év eredményeiről, azután fel fogom tüntetni, mint áll a pénzügyi helyzet, a mennyire azt ma már tenni lehet a folyó évről vonatkozólag, akkor fogok átérni az 1889-ik költségvetésre s annak eredményeit kapcsolatba fogom hozni azzal, mit az 1889-diki költségvetést illetőleg a múlt évben előre jeleztem s feleltem az akkor mondott feltételeket, megmondom, mi teljesült belőlük, mi nem, hogy ily módon azután a t. képviselőház megítélhesse, hogy akkor tett nyilatkozataim és számításaim a lehető pontossággal voltak-e téve, vagy nem. És végül fogom felfogásomat általában a pénzügyi helyzetről a közel jövőt illetőleg elmondani. (Halljuk!)

A mi legelőször is a múlt évet illeti, méltóztatnak tudni, hogy a múlt évben nyilatkoztam a ház kebelében akkor tartott expozém alkalmából, hogy azon meggyőződéssel vagyok, hogy az 1887-ik évben, ha egyes tételeknél lesznek is tulkiadások, egészben véve, legalább oly mérvű tulkiadások nem lesznek, melyek egy ilyen nagy költségvetésnél számbavehető volnának. Ugyancsak elmondtam azt is, hogy bár még akkor, midőn az expozét tartottam, a kezeimnél lévő biztos adatok alapján az állam jövedelmei meglehetősen mozgottak állottak az előirányzati jövedelmeknek, hiszem, hogy az év végeig — ha itt-ott lesz is hátramaradás, az pótolatva lesz más jövedelmi ágak nagyobb jövedelme által, az állam jövedelmei az előirányzott nagyságban be fognak folyni.

Ezzel szemben bátor vagyok most a t. házat értesíteni arról, hogy miként áll a múlt befejezett és még a mai napon általam benyújtandó zárszámadások szerint az 1887-iki év eredménye.

Természetesen első sorban a költségvetés keretében levő bevételekről és kiadásokról szólok, mert ezek adhatják meg a kulcsot a kormány eljárásának és iránybani megítélésére. A múlt évben előirányozva volt 328.253,000 frt bevétel. Megjegyzem mindjárt az első számmal, hogy egész beszédem folyamán mindig kerek számokban fogok beszélni, az apróbb tételek elhagyásával. Utalványozva, vagysis előírva lett 334.800,000 frt úgy, hogy a bevételek előírás 6.541,000 forinttal kedvezőbb, míg a kiadás, mely 350.285,000 frttal volt előirányozva, 347.920,000 forinttal iratott elő úgy, hogy ha az előírást vagy kiutalványozást vesszük, az 1887. évi zárszámadási mérleg az előirányzati mérleghez képest 8.900,000 forinttal javult. (Helyeslés.) De ha tisztán a pénztári eredményeket veszem is, a bevételek meghaladták az előirányzott bevételt 2.982,000 forinttal, a kiadások pedig kedvezőbbek voltak az előirányzatnál 2.217,000 forinttal, úgy, hogy, hogy kerekszámban szólva, a zárszámadási mérleg az előirányzati mérlegnél a pénztári eredményt illetőleg 4.200,000 forinttal kedvezőbb. (Élénk helyeslés.)

Emelől fogva azt hiszem tisztelt ház, hogy ez által az 1887-ik év eredményei iránt mondott nézetemet, vagy ha úgy tetszik, tett ígéreteimet bevaltóttam. (Élénk jöbbsfel.) Különb megkívánom még jegyezni, hogy természetesen a póthitelek alapján is kellett bevételeknek és kiadásoknak felvéve lenniök. Ha ezt veszem, a póthitelek alapján kiadás annál, a mi a póthitelekben előre látva volt, kedvezőbb 6.900,000 forinttal. De természetesen ez nem tulajdonítható a kormány pénzügyi gazdálkodásának, hanem egyes egyedül azon körülménynek, hogy — mint emlékezni méltóztatnak 1887-ben a hadügyi szükségletekre megszavazott nagy összegek egy része az akkor momentán simábbnak látszó viszonyok folytán igénybe nem vétetett.

Még nagyobb mértékben maradtak hátra a póthitelek folytán előirányzott bevételek. De gondolom, ezt örvendetes jelnek méltóztatnak tekinteni, mert ez onnan származott, hogy a külön törvények által hitelművelet után fedezendő összegek iránt nyert meghatalmazásnak tetemes részével nem voltam kénytelen már 1887-ben élni, mi mindenestre mutatja, hogy az állampénztár helyzete nem volt kedvezőtlen s e mellett, ez vég-eredményében is meglehetősen nagy kamatmegtakarításra vezet. (Élénk helyeslés jöbbsfel.)

A mi már most az 1888-iki helyzetet illeti, úgy a mint az ma van, midőn mindenne kiterjedő pozitív adatok csak augusztus végéig állhatnak rendelkezésemre, erre nézve azt vagyok bátor mondani, hogy én azt hiszem, hogy épen úgy, mint a múlt évben megnyugvással mondhatom most is, hogy ha lesznek is egyes tulkiadások, azok fedeztetlen a más téren eszközölt megtakarítások által, semmi esetre sem lesznek oly mérvűek, hogy egy ilyen költségvetésnél számbavehető legyenek. (Helyeslés jöbbsfel.)

Tulkiadás lesz főleg — most, mint a múlt évben volt — a belügyminiszteriumnál a román határkérdés véglegesítése miatt, a mi azonban tulkiadásnak jóformán alig tekinthető, mert hiszen az a törvényen alapul. A határrendezés iránt meghozatván a törvény, azt — úgy gondolom — általános országos érdekek mentül előbb végre kellett hajtani. (Helyeslés jöbbsfel.) Mint a múlt évben is, valószínűleg lesznek tulkiadások az egészségügyi kiadásokról. Ezek nem szoktak nagyok lenni, de oly természetűek is, hogy — gondolom — senkinek sem helyeselné, ha épen azok megtárgyalásánál. Végül itt vannak ismét a színházak, főleg az opera, a melynél, hogy lesz tulkiadás, azt már a t. ház a kormánybiztosnak a belügyminiszter által benyújtott jelentéséből tudja; mert hisz azon jelentés meg a pénzügyi bizottsághoz utasítva és abban tárgyalva is lett. Erre nézve csakis azt mondhatom, hogy a tulkiadás valószínűleg 30 40,000 frttal csekélyebb lesz, mint a mennyi akkor kiállításba helyzetetett.

Van azután egy tétel, a miben ismét, úgy mint a múlt évben, lesz tulkiadás: a nyugdíjajánál. Elmondottam a múlt évben az okokat, a melyek miatt a nyugdíjigények egy ideig valószínűleg még szaporodni fognak, és itt csak azt mondhatom, hogy azon nyugodt meggyőződéssel vagyok, hogy a ki ez irányban a kormány eljárását majd annak idején számadások alapján bírálni fogja, meg fog győződni arról, hogy a kormány e tekintetben is mindenek felett a takaréksági igényeknek eleget tett s hogy a szaporulat, ha lesz tulkiadás, egyes egyedül a viszonyokban leli okait.

Hogy lesz-e tulkiadás a pénzügyminiszteriumnál? erre nézve azt gondolom, hogy nem; de ha lesz, mindenesetre igen csekély lesz és indokát fogja találni abban, hogy mint mindenki hangoztatta, a szesz és cukoradó behozatalánál természetesen, a mint azon törvény életbeléptetésének napja elérkezett, gondoskodni kellett a pénzügyi személyzet szaporításáról. És azt ma is bizton merem állítani, hogy ha lesz is valami tulkiadás, az sokkal csekélyebb lesz, mint a mennyit ezen pénzügyi közegek törvény szerint szükséges szaporítása okvetlenül igénybe venne.

A mi a jövedelmeket illeti — s itt ismétlem, — hogy csak augusztus hó végéig bírok biztos adatokkal — én most is azt hiszem, mint a múlt évben, hogy hátramaradás egészen véve nem lesz. A jövedelmek augusztus végéig úgy folytak be, hogy ezen 8 hónap alatt kerek számban 7 millióval jött be több, mint a múlt év 8 hónapja alatt. De igaz — ép úgy, mint a múlt évben, ez évben is — az, hogy ha az előirányzott bevétel összeget a 12 hónap szerint osztanók fel és szorozzák a 8 hónappal, ezen előirányzati összeghez képest még meglehetősen nagy-mérvű hátramaradás van. De méltóztatnak talán tudni, hogy ez főleg minálunk mindig

igly volt, legalább is igen hosszú ideig így lesz, mert hiszen az állam jövedelmei nem egyformán folyván be, hónaponként és rendszeren az év utolsó négy hónapja az, mely a többi hónapok hátramaradását pótolni szokta.

Egy tétel van s ezt mindjárt most meg kívánom említeni, melynél valószínűleg meglehetősen hátramaradás fog az év végén is fennmaradni, és ez a dohánybevételek. Ennél egyébiránt merem mondani azt is, hogy ez is már augusztusban — a meynyire tudom — szeptemberben még inkább javult. De ennek indoka abban keresendő, hogy azon adminisztratív rendszabályok, melyekből a jövedelem növekedését vártam, sőt jövőb n is várom, öt hónappal később léptek életbe, mint én tavaly a költségvetés készítésekor szándékoltam és gondoltam; és így egyfelől az év első hónapjaiban nem érvényesülhettek a felemelt árak, másfelől azon ideiglenes csökkentése a fogyasztásnak, mely minden ártelmelésnél rövid időre bekövetkezik, az évnek már derekára, második felére esett, habár, mint jeleztem is, most már azt nem lehet mondani, megszűnt, vagy nagyon szűnőben van: a hátralevő néhány hónap nem lehet elégséges arra, hogy az eddigi hiányokat teljesen pótolják.

Ez az — mondom — a miért hiszem, hogy a dohányynál igenis fog egy, nem milliókra, de valószínűleg százazekre menő hátramaradás mutatkozni.

Áttérve az 1889-iki költségvetésre, úgy mint a múlt évben, most is, először a rendes kiadások és a rendes bevételekről fogok szólni, mert azt hiszem, hogy mégis különbség rejlik abban, hogy egy állam hitelet azért kénytelen-e igénybe venni, hogy rendes kiadásait fedezze, vagy pedig csak azért, hogy rendkívüli kiadásokat és beruházásokat fedezzen. De midőn az egész pénzügyi helyzetet fogom megítélni és arról fogok szólni, — épp úgy, mint a múlt évben is tettem — valamint együttesen fogom tekintetbe venni.

A mi már a rendes kiadásokat és bevételeket illeti, 1889-re a rendes bevételek 349,690,000 frttal, rendes kiadások 328,931,000 forinttal vannak előirányozva és így tisztán rendes bevételek és kiadásokat hasonlítva össze, rendes bevételeink rendes kiadásainkat 14.753,000 frttal haladják meg.

Ha ezen szempontból az 1889-iki költségvetést az 1888-ikhoz hasonlítom, a rendes kiadások többre vannak előirányozva 7.800,000 forinttal, — a rendes bevételek 11,300,000 frttal.

Azt gondolom, helyesen cselekszem, ha úgy a kiadási szaporulatnak, mint a bevétel emelkedésének főbb tételével a t. házat már most megismertetem. (Halljuk! Halljuk!)

A mi a kiadási többletet illeti, először is nagyobb a rendes kiadási tétel a közös költségvetésben, jó részt a hadügyi költségvetésnél 1.336,000 forinttal; nagyobb a honvédelmi miniszterium rendes kiadása 2.257,000 frttal; az államadókasság kamatait és törlesztési járulékait a szükségnek megfelelőleg többre kellett felvenni 2.080,000 frttal; a nyugdíjak nagyobb előirányzatot igényelnek 474,000 frttal; a közmunka és közlekedési miniszterium, helyesebben mondva a kezelése alatt lévő üzemek: az államvasutak a gépgyár és a dísgyári gyár többet igényelnek 794,000 frttal; a kereskedelmi miniszterium többet igényel 738,000 frttal. Az is — megmondom előre, — a selyemtenyészést örvendetes fejlődése folytán a grubók bevételeihez kell e többlet. Ugy ez, mint a közlekedési miniszterium többlete, a mint bátor lesznek a maga helyén előadni, a nagyobb bevétel által több, mint fedezve van. (Élénk helyeslés a jöbbsfel.)

Nagyobb a kultuszminiszterium költségvetése 117,000 forinttal, de ez is fedeztetik a bevételi többlet által: a belügyminiszteriumé nagyobb 123,000 frttal a múlt évinél.

Bár az apróbb tételekre nem szándékoztam különben kitérni, mégis, nehogy a saját tárczám kezelését szépitni látszassam, megmondom azt is, hogy a pénzügyminiszteri tárcza rendes szükséglete több 5000 frttal, mint a múlt évre előirányozva volt; de a rendes kiadásokban viszont benne van az a 400,000 frt, a mit a pénzügyi személyzetnek a szesz- és cukoradó folytán szükséges szaporítása okoz, úgy hogy a tárcza többletével is 390—395 ezer forintnyi megtakarítás mutatkozik. (Helyeslés jöbbsfel.) azt pedig már említettem, hogy a közmunka- és közlekedési-, a kereskedelmi- és a kultuszminiszteri tárczáknál a több kiadás a több bevétel által bőven fedeztetik, úgy, hogy a saját keretükben fedezetet nem találó kiadásaink, azt lehet mondani, csupán a véderő, a nyugdíjak, az államadókassági kamatok és a törlesztési járulékok szaporulatára esnek.

A mi már a nagyobb bevételeket illeti, a pénzügyminiszteri tárczával fordul elő 11,861 ezer frt több bevétel. Ennek legnagyobb része természetesen a szeszadóra esik. 10 millió frttal van a szeszadó bruttó jövedelme magasabbra feltéve, mint a mennyire a folyó évben felvéve van. Azt, hogy milyen alapokon vettem ezt fel ily magasra épen azért, mert a

tétel ily nagy, bátor lesznek rögtön elmondani. (Halljuk! Halljuk!) A többi 1.861,000 frt, több bevétel a cukor-, bor- és húsadóra, a cukor- és sörfogyasztási és ásványolajadóra és egy kis mértékben a dohányjövödekre esik. Természetesen maguk ezen tételek valamivel többet tesznek ki az 1.861,000 frtnál, de más kisebbre előirányzott bevételek által ellensúlyoztatván, lesz az igazi többlet 1.861 ezer frt.

A mi már a szeszadót illeti, e tekintetben a következő számításat tettem az előiránynál. (Halljuk! Halljuk!) A törvény szerint termelhető a kisebb adótétel mellett 872,542 hektoliter szesz. Ez természetesen az adótételel szorozva, sokkal nagyobb összeget adna; azonban meg kellett gondolnom, hogy a jövő évben még meglehetősen mennyiségű olyan szesz fog fogyasztatni, mely készletben marad. Tehát nem számíthatom arra, hogy az egész 872,000 hektoliter, elfogyasztatván, azért az adó az államkincstárba be is fog folyni és így ezen a czímen 872,000 hl-ből levontam 341,000 hl-t úgy, hogy számításom alapján csak 531 ezer hl-t vettem. Továbbá bár a kis üstök által az átlagok szerint 86,000 és néhány száz hl sokott föztetni, felvettem, hogy általános korlátozó rendszabályok által némi apadás is állhat be, de felvettem azt is, hogy ezen kisüstök által termelt szeszek egy része is talán kivételre fog fordítatni, azért itt is 86,000 helyett csak 40,000 hl-t vettem számításba. Ily módon jön ki az 20.403,480 frt, melyet lefelé 20 millió frtra kerekítetttem ki.

Én azt hiszem, t. képviselőház, hogy talán bajos lenne ezen számításat túlzottan kedvezőnek vagy rosszának mondani. (Helyeslés jobbfelől.) Az egyéb bevételi többletek onnan származnak, hogy a közlekedési minisztérium bevételei — természetesen itt is az állami vasutak és gépjárműk beszámításával 1.286,000 frttal vannak többre előirányozva, a kereskedelmi minisztériumé, főleg — mint már jeleztem — a selyemtermelés fejlődése folytán 880,000 frttal, a vallás- és közoktatási minisztériumé 172,000 frttal. Ezenkívül nagyobb a bevétel az államadósságok czímen 610,000 forinttal, a mi — talán nem szükséges magyarázni — onnan ered, hogy a nagyobb törlesztési járadékok folytán nagyobbra kell venni a kiadást és viszont az 1881-iki törvény szerint a járadékoknak megfelelő nagyobb összeget kell és ez az, a mi itt főleg a nagyobb bevételt indokolja.

A mi már az átmeneti kiadásokat és beruházásokat illeti, az átmeneti kiadásoknál több van felvéve 1.910,000 frttal, de meg kell hogy jegyezzem, miszerint a honvédelmi minisztériumnak átmeneti kiadása több a múlt évinél 1.956,000 forinttal, úgy hogy a többi tárczáknál az átmeneti kiadásokban nem nagyobb az előirányzat, de kerekén 40,000 frttal kisebb, valamint a beruházások is 1.023,000 forinttal kisebb összeggel vannak előirányozva, mint a múlt évben volt, nem számítva itt — mert csak saját belügyi tánczairól beszélek — a közös hadügyminisztérium rendkívüli szükségleteit, mely 720,000 frttal van az illető helyen beállítva. A kisebb beruházási összeget — miután más tárczáknál esetleg nagyobbak is vétetnek igénybe — okozza, hogy a pénzügyminiszteri tárczáknál 470,000 frt, a közlekedési tárczáknál 714,000 forinttal van kevesebb a beruházásokra előirányozva, mint a múlt évben volt.

Ezután összehasonlítja az eredményt az azzal, a mit a múlt évben az 1889 évre ígért. Akkori nyilatkozatait három feltételhez kötötte, ezek: takarékoság, az új adótörvények érvényesítése és a béke meg nem zavarása. Azt is mondta, hogy a deficit 1889-re három millió frtnál több nem lesz. Az első feltétel: a takarékoság, teljes lett. A pénzügyminiszteri tárcza mérlege 305,000 frttal jobb, a közlekedési tárczáé 1,235,000 frttal a kultuszminiszteri 34,000 frttal; ellenben a bel-

ügyminisztérium mérlege rosszabb 128,000 frttal, az igazságügyminisztériumé 26,000 frttal. Azonban mindent összevéve, e tárczáik előirányzata 1,425,000 frttal kedvezőbb, mint 1888-ban volt. Azt hiszi, hogy ezzel beiga- zolta a kormány törekvését a takarékosagra. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) A második feltétel: az új adótörvények és a dohány adminisztratív rendszabályok érvényesülése, szintén teljesedésbe ment és csupán egy millió frttal számította el magát. A harmadik feltétel: a békés politikai helyzet, nem teljesült. A külpolitikai helyzet 8,136,000 forint kü- lönbözetet okozott. Itt megjegyzi, hogy 1889-re a honvédségi fegyverek beszerzésére 4 millió 800,000 frt irányoztatott elő, ez összeg most 1889-ről elmarad, mert a fegyvergyár felállítása miatt a fegyverek beszerzése egy évvel később történik. Ha a fentemlített különbözet közbe nem jön, maradt volna deficit a jövő évre 3,300,000 frt. Azt hiszi, ama nagy ter- heket, melyeket egy elutasíthatatlan szempont a biztonság szempontja ruházott rák: az azt, hogy 1888-ról 1889-re a hiány mégis 5 mil- liót meghaladó összeggel apadt, nem tekint- hetni másnak, mint nagy lépésnek a pénzügyi rendezés és kibontakozás felé. (Élénk helye- sés és tetszés jobbfelől.)

Annak előrebocsátásával, hogy nem sze- repel a jövő évi mérlegben az a 4 és fél 5 milliónyi tétel, mely onnét várható, hogy a szeptember 1-én készletben lévő szesz után hektoliterenkint 24 frt pótló fizetettik, kijel- enti, hogy ama feltételekhez, melyeket a múlt évben felállított — egynek kivételével termé- szetesen — továbbra is ragaszkodik. Azon egy, a melynek teljesítéséhez nem ragaszk- dik, vonatkozik az adótörvényjavaslatokra; mert nem szándékozik sem adófelemlést, sem új adó behozatala iránt törvényjavaslatot ter- jeszteni be, annak elfogadását tehát feltétle- nül nem is kötheti ki. (Helyeslés és tetszés jobbfelől.) De igenis fenntartja ama feltételt, hogy egy a törvényhozás, mint a kormány s általában az országban mindenki tartása to- vábbra is szigorúan szembe előtt a takarékos- ságot a legnagyobb mértékben. (Élénk helye- sés jobbfelől.) Mozgás a szélsőjobboldalon.) Minden ellenkező áramlat dacára el van ha- tározva eme takarékosági irányt ingadozás nélkül követni. (Élénk helyeslés jobbfelől.) Az nem lehet és nem is fog soha hozzájárulni ahhoz, hogy mint ez már egy alkalommal az országban történt, az előbb mindenfelől hang- súlyozott takarékoságot a kormány, az alig egy pár év múlva mindenfelől hangoztatott követeléseknek engedve, ne legyen képes be- tartani. (Élénk helyeslés és tetszés jobbfelől.) Zaj balfelől. Halljuk! Halljuk! Megmondhat- ja egyenesen: a miniszteri székéből kisorsít- hatják, de az utról, melyet helyesnek tart, le- szorítani nem fogják. (Élénk helyeslés és tet- szés a jobboldalon. Mozgás a bal- és a szélső baloldalon. Halljuk! Halljuk!) Nagyon örül, hogy a képviselő uraknak annyira nem tets- zik az az eszmé, hogy a miniszteri székéből őt kisorsítják. (Élénk derűltség. Tetszés a jobboldalon.)

De takarékoság és békés politikai helye- zet mellett is kétségtelen, hogy nagy kiadá- sok várnak rák. Egyfelől a véderő, a had- sereg és a honvédség kiadásai közt 3,600,000 frtra meg körülbelül az a tétel, mely a ren- des kiadásokban lévő a jövő és az 1890-iki évben is, és ma senki sem tudhatja meddig, de 1890-ben mindenesetre egész mértékben terhelni fogja költségvetésünket. Ez a mai viszonyok eredménye most és eredménye ma- rad addig, míg egészen megváltozott viszony- nyok mást lehetővé nem tesznek. Ezenkívül elodázhatlan költségek is jelentkeznek egy állam életében. Ilyenek lesznek a kultusz- minisztérium és honvédelmi minisztérium helyiségei, továbbá az országház építése is 1890-től fogva valamivel nagyobb költséget fog kívánni.

A mit a múlt évben az 1890-ik évet illetőleg számításba vett, most is számításba

veszi. A vasutaknál a törlesztési hányad ak- kor már több mint másfél millió frttal ke- vesebb lesz. Most azonban tekintetbe kell venni azt az 5 millió forintot, a mit a múlt évben 1889-re vett ezébe a honvédség fel- szerelésére és a mit, miután a beszerzés el- maradt, természetesen 1889-re fog igénybe venni a honvédség.

Mindezt összeadva és hozzávéve azt, hogy 3,500,000 frtot a hadügyi és honvédelmi ren- des kiadások közt 1890-re is számítania kell, akkor azt hiszi, hogy az 1890. évben, ha be- vételeink ugyanazok maradnak, mint ma, kö- rülbelül kerekében 9 millió forint deficit- től állunk szemben. Azonban mindezek dacára azt hiszi, hogy fenntartja amaz állí- tást, hogyha a feltételek teljesednek, azt, a ki az 1890. évi költségvetést be fogja nyu- jtatni, oly szerencsés helyzetben lesz, hogy egy hiány nélküli költségvetést fog előterjeszhet- ni. Alapítja ezt először a szeszadóra, melynek akkor már teljes mértékben kell érvényesí- tene magát; alapítja továbbá arra is, hogy még a jövő évre is a husz- sör- és borfo- gyasztási adónak egész eredményét, melyet az új törvények folytán várt és várni lehet, figyelembe nem vette, de a mely már az 1890. évben bizonyosan érvényesíteni fogja magát; alapítja továbbá a dohányjövödekre, mely- egy reméli, okvetlenül szaporodni fog; hogy ha még figyelembe vesszük az állam jövöde- meinek nem gyors, de évenként előálló fok- zatos növekedését is, ama meggyőződését fo- jezi ki ismételtén, hogyha az általa mondott feltételek teljesülnek, az 1890. évi budget de- ficit nélküli budget lesz. (Élénkes jobbfelől.)

Most, t. képviselőház, végzi beszédét még egyet. Arra, hogy az 1890-re meggyőződése- szerint ezen esetekben helyreálló egyensúly állandó maradjon, mert hisz egy évi egyen- súly utóljára is nem nyom sokat, szerintem 2 dolog kell. Az egyik, hogy azon túl is kellő takarékoság vezesse az országot kiadásai- ban és kell még egy másik eszköz, hogy némely oly hitelműveletek, melyekről ma még beszél- ni korni volna, kellő időben, keresztül vitesse- nek. (Helyeslés a jobboldalon.) Mielőtt a köl- tségvetést benyújtanám, még két tárgyról kell megemlíkeznem, csak azért, mert a múlt évi- expozéban, mint méltóztatnak talán emlé- keznél azokra nézve ígéretet tettem. Az egyik a regale megváltása a másik a pénzügyi ad- minisztráció. Az elsőre nézve ígéretet be- váltottam, mert a tvjavaslatot a mostani ösz- szejevetel első napján benyújtottam. Én bizo- ra, t. ház és a tvházas bölcsességében, hogy meg- fogja találni a módot arra, hogy ez a kérdés az igazán méltányos igények kielégítése mel- lett, de úgy oldassék meg, hogy ez által az államkincstárra túlságos nagy teher ne hár- moljék.

Mert végre is, ha ez az utóbbi eset megtörténne, a pénzügyi rendezés újra meg- zavartatnék, meglehet, hosszú időre elmarad- na a végeredmény meg sem lehetne más, mint az hogy ugy azok, kik a költségvetésben részesülnek, mint a nemzeti ama milliói, kik abban nem részesülnek, igen terhes új adó- kat lennének kénytelenek vállalkozni viselni. (Helyeslés jobbfelől.) A pénzügyi adminis- trációra nézve pedig megkívánom jegyezni azt, hogy az erre vonatkozó törvényhozási intézkedések tekintetében, azt hiszem, igen rövid idő múlva javaslatot fognak a ház elé terjeszteni. (Helyeslés a jobboldalon.)

Ezekben igyekeztem magam, t. ház, tel- jes őszinteséggel, nem szőpítve semmit, el- mondani a mult, az 1888-iki évre s általá- nosan a pénzügyi helyzetre nézve néze- teimet. Midőn most a t. háztól bocsánatot kérek, hogy idejüket és türelmüket ily so- káig igénybe vettem, nem marad egyéb há- tra, minthogy az 1889. évi előirányzatot a ház asztalára tegyem, kérve annak kinyo- matása és kiosztása iránt intézkedni és azt tárgyalás végett a pénzügyi bizottsághoz uta- sítani méltóztatnék.

A költségvetés főtételei.

A) Rendes kiadások:

Királyi udvartartás	4650000 frt.
Kabineti iroda	73380 frt.
Országgyűlés	1253671 frt.
Közügyi kiadások	2302719 frt.
Központi nyugdíjak	62143 frt.
Nyugdíjak	5789142 frt.
Állami adósságok	117680010 frt.

Kamatbiztosítást élvezett vas- utak átvételé folytán el- vállalt adósságok 11631243 frt.

Vasuti kamatbiztosítási elő- legek 7343781 frt.

Horvát-Szlavonországok bel- igazgatási szükségletei 6063530 frt.

Állami számvetések 1101000 frt.

Miniszterelnökség 334930 frt.

Ő felsége személye körüli mi- nisztérium 5 020 frt.

Horvát-szlavon-dalmát mi- niszter és személyzete 36080 frt.

Belügyminisztérium 11525154 frt.

Pénzügyminisztérium 56699137 frt.

Közmunka- és közlekedésügyi minisztérium 14220448 frt.

a) Minisztérium 27257585 frt.

b) Állami vasutak 11639472 frt.

Földmívelés-, ipar- és keres- kedelmi minisztérium 6707788 frt.

Vallás- és közoktatásügyi mi- nisztérium 12027223 frt.

Igazságügyi minisztérium 10742121 frt.

Honvédelmi minisztérium 328931877 frt.

Összesen: 328931877 frt.

B) Átmeneti kiadások és beruházások.

I. Átmeneti kiadások:

Állami számvetések 2580 frt.

Ő felsége személye körüli mi- nisztérium 8722 frt.

Belügyminisztérium 51556 frt.

Pénzügyminisztérium 1443001 frt.

Földmívelés-, ipar- és keres- kedelmi minisztérium 428300 frt.

Vallás- és közoktatásügyi mi- nisztérium 91715 frt.

Igazságügyi minisztérium 2151860 frt.

Honvédelmi minisztérium 4177743 frt.

Összesen: 4177743 frt.

II. Beruházások.

Állandó országház építésére 850,000 frt.

Belügyminisztérium 32,660 frt.

Pénzügyminisztérium 1,929,289 frt.

Közmunka- és közlekedésügyi minisztérium 3,905,570 frt.

a) Minisztérium 5,184,000 frt.

b) Állami vasutak 4,38,102 frt.

Földmívelés-, ipar- és keres- kedelmi minisztérium 285,749 frt.

Vallás- és közoktatásügyi mi- nisztérium 125,000 frt.

Igazságügyi minisztérium 1,279,370 frt.

Összesen: 1,279,370 frt.

C) Rendkívüli közügyi ki- adás 8,670,245 frt.

A) Rendes bevételek.

Állami adósságok 17,905,029 frt.

Állami számvetések 1,895 frt.

Ő cs. és apost. kir. felsége sze- mélye körüli minisztérium 200 frt.

Belügyminisztérium 1,015,068 frt.

Pénzügyminisztérium 252,306,588 frt.

Közmunka- és közlekedésügyi minisztérium 12,667,858 frt.

a) Minisztérium 43,040,500 frt.

b) Állami vasutak 11,983,908 frt.

Földmívelés-, ipar- és keres- kedelmi minisztérium 800,405 frt.

Vallás- és közoktatásügyi mi- nisztérium 800,405 frt.

Igazságügyi minisztérium 800,405 frt.

Honvédelmi minisztérium 800,405 frt.

Összesen: 800,405 frt.

Igazságügyi minisztérium	704,833 frt.
Honvédelmi minisztérium	264,382 frt.
Összesen	340,690,166 frt.

B) Átmeneti bevételek.

Belügyminisztérium	3,988 frt.
Pénzügyminisztérium	6,392,000 frt.
Földmívelés-, ipar- és keres- kedelmi minisztérium	36,000 frt.
Vallás- és közoktatásügyi mi- nisztérium	130,000 frt.
Összesen	6,561,988 frt.

Mérleg.

Rendes kiadások	328,931,877 frt.
Átmeneti kiadások	4,177,743 frt.
Beruházások	12,794,370 frt.
Rendkívüli közügyi kiadás	9,670,245 frt.
Összesen	354,574,235 frt.
Rendes bevételek	340,690,166 frt.
Átmeneti bevételek	6,561,988 frt.
Összesen	347,252,154 frt.

Összes kiadás 354,574,235 frt.

Összes bevétel 347,252,154 frt.

Hiány 7,322,081 frt.

Baj van.

— A politikai láthatáron. —

Oroszországból, dacára, hogy a tavasz- tól (a háború kedvező időszaka) még nagyon távol vagyunk, már is nyugtalanító hírek ér- keznek:

Ujabb csapatmozgalmak történnek — nó persze óvintézkedésből. Egy pétervári sürgöny szerint, jól értesült körökben hírlik, hogy az orosz katonai hatóságok jelenleg az osztrák határ szomszédságában különböző csap- at-áthelyezésekkel vannak elfog- lalva. Ez áthelyezéseket az osztrák-csapatok hasonló mozdulatai idézték elő. E változások nem alapulnak a két állam egymáshoz való viszonyában beállott kedvezőtlen fordulaton, hanem csak kizárólag mint Orosz- ország óvintézkedéseit tekintendők.

Egyidejűleg egy nem kevésbé gyanu- keltó hírt tartalmaz a Berliner Tageblatt egy pétervári levele.

Visnegradszki pénzügyminiszter hadi alapot gyűjt. Tizenöt millió papír-rubel helyett ugyanannyi arany rubelt tett félre, mely magvát képezi a gyűjtendő hadi alapnak.

A hadügyi költségek addig is a bevéte- lek legnagyobb részét emésztették föl, a kü- lön alap ismét a hadügy javára fordítatik. A hadügyi kormány most már majdnem kor- látlán hitelt élvez. Rengeteg pénzbe kerültek a drága külföldi áruciklok, próbamozgósítások, költséges áthelyezések. A próbmozgósí- tás, azt mondják, öt millió rubelbe került, de ez csak képzelt összeg, valóságban többre rugott.

Közjogi állásunk és a külföld.

A mi siami-korszerű közügyes viszonyunknak nagyon sok sajnos eredménye, szo- moru következménye ismeretes a tisztán látni tudó és akaró magyar ember előtt.

Nemzetiségeink érzik erőtlenségünket, mi az önálló államiság leglényegesebb attribu- tumainak: a külön kül-, pénz- és hadügynek teljes hiányából származik. E gyengeségünk érzete teszi túlkövetelőkké, merészekké őket e hazában; ez teszi a magyar nevet tekintély- nélkülivé a külföldön. Állandó forrása ez a belső consolidatiohoz nélkülözhetlen erőnkét

utrá tért míg a ponyk a hosszú fasoron a kastély bejárata felé indultak.

Miért volt a Madam oly hideg és szí- gori, s fia Stuart oly jó és szíves? — tűnő- dött Margit magában a mint az ösvényen a konyha felé haladt. Talán valami hibát kö- vetett el? De öntudata semmi hibával sem vádolta; tehát nem tudott e rejtélynek meg- oldására jutni.

Az az ut melyen haladt, csak a kerté- szek által volt használva; csakhamar egy keskeny kapuhoz ért, melyet kinyitva a ve- teményes kertbe lépett; onnan a hátulsó ud- varra ment, s a nagy házban azon kereszt- ül menve, egy nyitott ajtón belépett.

A szakácsné és a szolgálók a délutáni teájutak élveztek, s a konyha urnöje nyájas vendégszeretettel állott fel, s Margitot egy csésze teával megkínálta.

Fogadja el mondá a mint Margit tagadólag rázta a fejét. Látszik, hogy el van fáradva, ez felfogja frissíteni.

Köszönöm, de nem kérek, válaszolá Margit egyszerűen; önkénytelenül visszaretene- atól, hogy a maga részére valamit a Crosbie asszony konyhájáról elfogadjon. Igazán nem vagyok fáradt. A madam a faluból kocsin hozott ide. Anyámnak viszek valamit haza. Ha nem bánja kiint fogok várakozni, mert itt bent nagyon meleg van.

Jól van gyermek, tehát maradjon kint válaszolá a szakácsné, s egy székert nyu- jtott ki. Tegye ezt a bejárat elibe, s meglás- sa, hogy fog egy kis légvonatot kapni.

Margit mosolygva vette el a széket, egy árnyékos szegletbe helyezte, leült s ol- vást kezdett. A hátulsó udvar egy az istá- lóba vezető négyzetűgű tért mellett nyúlt el, s Margit koronként felkapta könyvéből, a lovakat látta, a mint kényelmes állásokban fejüket rázták, vagy farkukat lomhán csóvál- ták ide s tova.

(Folyt. köv.)

AZ „ELLENZÉK“ TÁRCZÁJA.

1888. Október 20.

A „muzeum kert“-ben.

(E. Kovács Gyulától.)

Szeretitek-e a fenyes suhogását? Én nem itt születtem; de szeretem nagyon. Soha ily zenének nem hallani mását, Sívó harsonáin vad ígétet vagyon. . . Ha belekap a szél örvöngő viharja. Sudarától engem el nem mozdít semmi. Oldhatlan talányok értelmét akarja. Zokogásán lélekem kicsikarni, — lesni.

Mert jelent valamit, hogy dús lomboszatját Az elemek ennek, télen is kimélik; A mig társait mind lefosztogatják, — Mint a csontról a húst — tövig lemetélik. Vagy tán, mikor így sir, ily dacosan jajgat, Birkózik a gyilkos hatalommal ő is? »Nem adom koronám! Tömböl kifacsarhat; Minden ág egy-egy megharcolt esztendő itt!»

Ki tulajdon lábán, két erős karjával, Vagy tűz lelke szárnyán kelt ily szirt alapra; Egybesir benseje e sötét danával, Férgetegek sodrán csak ezt hangoztatja. »Nem adom!« — És mégis, oda kell hogy adjuk! Fenyes —, czedrus-erdő — porhalmom omlunk. A kerengő úrban majd elzokoghatjuk: »Mi is egykor éltünk, mi is egykor voltunk!«

De ha elveszendő az erős, a gyöngye, Porra lesz ki remeg és ki remegtet: Dicsőből azzá lenni tusakodva, törve, Mint sárgultán dölni a bús elemeknek. —

Dacoz enyelgés közt eredni birokra, Búszke nyugalomnak fűségében állni, Kacagva szakadni, ha kell, darabokra: Oh tanítsatok meg, fenyesek sudári!!

(Kolozsvár 1888.)

Daw Margaréta.

Az «Ellenzék» számára angolból fordította: Amica.

V.

(Folytatás.)

(10)

— Jó napot Margit! — mondá Crosbie- né az ő hideg búszke modorával. Örülök, hogy találta. Hogy van az anyád?

— Jó napot madame, válaszolá a leány fejét bájosan meghajlva, s a Stuart anyját, falu által használt nevén szólította meg. Kö- szönöm részvétét

